

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХЕРСОНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

МІЖНАРОДНО ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступення вищої освіти "бакалавр"

Виконала:

студентка IV курсу 12-481 групи

Спеціальності: 293 «Міжнародне право»

Освітньо-професійної програми

«Міжнародне право»

Погосова О.Д.

Керівник: к.ю.н., доцент Гладенко О.М.

Рецензент: завідувач кафедри

галузевого права, професор, д.ю.н

Сайнчин О.С.

Херсон-2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Історія виникнення поняття право на життя	5
1.1. Природно-правове підґрунтя виникнення право на життя	5
1.2. Юридичне закріплення право на життя в нормативно-правових документах XVIII - XIX століть	9
РОЗДІЛ 2. Закріплення права людини на життя в сучасному міжнародному праві	11
2.1. Право на життя в універсальних міжнародних документах	11
2.2. Право на життя в регіональних міжнародних документах	14
РОЗДІЛ 3. Проблема застосування смертної кари крізь призму права на життя	17
3.1. Моральне існування смертної кари	17
3.2. Скасування смертної кари в Україні та світі	19
ВИСНОВОК	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Актуальність теми роботи: На першому місці конституції стоїть каталог основних прав із зобов'язанням держави поважати і захищати гідність людей.

Це гарантія доповнюється загальним правом на вільний розвиток особливості, яке забезпечує широкий захист від протизаконних втручань держави до людської гідності, свободи її особливості.

Право на життя - одне з основних прав людини. Найважливіша цінність людства може бути тільки життя. Правове забезпечення права на життя має свою історію, суспільний та індивідуальний вимір. Право на життя є основою всіх прав людини, ніхто не може бути позбавлений життя.

Останнім часом все більш уваги приділяють обмеженню смертної кари у всьому світі. Законодавство багатьох штатів не передбачають застосування цього виду кримінального покарання. Таким чином, смертна кара - одне із найдавніших покарань, відомих кримінальному законодавству світу. Протягом тривалого періоду, багато разів людство змінювало ставлення до цього виду покарань. Окрім мене цією темою цікавились такі науковці, як Г. Б. Венгеров, А. В. Малько, В. С. Нерсисянц, Л. А. Ольховик, С. П. Парниця, О. О. Пунда, В. М. Слома та інші.

Кваліфікаційну роботу виконано в контексті тематики науково-дослідної роботи кафедри публічного та міжнародного права і правоохоронної діяльності факультету бізнесу і права ХДУ «Проблеми правової теорії інтеграційних процесів: міжнародний та національний вимір» (номер державної реєстрації № 0118U001552).

Метою дослідження є встановлення правової природи права

людини на життя, виявлення особливості захисту цього права універсальними та регіональними організаціями.

У відповідності до поставленої мети кваліфікаційної роботи було поставлено наступні завдання:

- дослідити історію виникнення права на життя, через природно-правове підґрунття його виникнення та юридичне закріплення в нормативно-правових актах XVIII – XIX століть;

- розкрити ознаки захисту права людини на життя в універсальних і регіональних міжнародних документах в сучасному міжнародному праві;

- розглянути питання смертної кари крізь призму права на життя з боку моралі, та її скасування в Україні та світі.

Об’єкт дослідження. Міжнародно-правові відносини, щодо встановлення розвитку та захисту прав людини на життя у міжнародному праві.

Предметом дослідження є міжнародно-правові відносини, що стосуються встановлення, розвитку та захисту права людини на життя в міжнародному праві.

Методологічною основою дослідження стали історико-правовий метод, формально-логічний метод, спеціально-юридичний метод, системно-структурний метод, метод кількісного та якісного аналізу.

Структура роботи. Вступ, три розділи, висновок, список джерел.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВО НА ЖИТТЯ

1.1. Природно-правове підґрунтя виникнення права на життя. Поняття, основні ознаки права на життя.

Сьогодні єдиного та остаточного визначення права не існує. Це підтверджено багатомісячною історією вивчення цього явища.

Ще давньо-римські юристи визнавали право, як ідеали добра, порядку та справедливості дане людині Богом.

Давньогрецькі мислителі-софісти ще в давнину заклали основи концепції природного права.

Систематичні знання права було викладено в працях мислителів Стародавньої Греції - Платона і Аристотеля [1].

В основу про ідеальну державу і право в працях Платона було закладено принцип поділу праці, розглядав вірність, право і закон як соціально-політичні явища.

Аристотель у своїх роботах розглядав різницю між природним і умовним правом. На його думку, природне право містить одноманітний сенс, яке залежить від визнання чи не визнання людиною. Закон повинен бути нейтральним. Використання сили закону може відбуватися тільки в рамках вірності, головну роль у формуванні політико-правової культури і політико-правової свідомості відіграє право.

Відповідно до поглядів, сформованих у XVII – XVIII ст. права, які мала б кожна людина, перебуваючи у додержавному стані, називалися природними, кожна людина мала однакові права.

Буржуазно-демократична революція XVII-XVIII ст. стала найважливішим кроком у розвитку прав людини, який висунув не лише широкий набір прав людини, але і принцип формальної рівності та

основу універсальності прав людини [3].

Наприкінці XVII та у XVIII ст. відбулися події, які стали справжньою революцією у формуванні концепції прав людини. Філософські передумови цих подій вклали такі відомі філософи-просвітники як Джон Локк, Джон Мільтон, Вольтер, Шарль Луї де Монтеск'є та інші. Вони розвивали ідею природнього походження прав і свобод та стверджували, що вони належать не тільки громадянам, але і кожній людині від народження.

В Європі в XVII-XVIII ст. Концепція прав людини стало реальністю політичної теорії та практики. Теоретичною основою філософії права, ідеї свободи і справедливості були ідеї права людини як найвищої соціальної цінності суспільства і держави.

Вперше теорія природних прав була комплексно розглянута в роботі англійського філософа Дж. Локка «Другий доповідь про державу», опублікованій в 1688 р. Теорія Локка базується на тому, що на ранніх природних стадіях суспільства люди були рівними і володіли природними правами на життя, свободу та власність, але тільки за умови взаємодією з державою щоб мати можливість застосовувати свої природні права, людство створило суспільство, а суспільство створило державу. Держава базується на суспільному договорі між правителями і підлеглими, які повинні коритися лише тоді, коли держава захищає їхні інтереси. Держава залишається законною до тих пір, поки вона постійно захищає, реалізую права своїх громадян. Відповідно до закону природи, кожен має право захищати своє майно, своє життя, свободу та власність. Забезпечення цих невід'ємних прав людини є головною метою договірного об'єднання людей у державу.

Найважливіші можливості практичної реалізації прав людини насамперед відносяться до принципу суверенітету людей та поділу

влади. Перший з них позначений підпорядкуванню влади особам, які добровільно об'єднуються в суспільство і мають вплив на уряд. Другий принцип, який гарантує свободу особистості, поділяє законодавчу, виконавчу та судову влади. Вперше він був сформульований у сучасному вигляді французьким правознавцем Шарль Луї де Монтеск'є у трактаті «Про дух законів» 1748 р.

Основною метою поділу влади є уникнення зловживання владою. Таке взаємне обмеження влади є необхідною умовою їхнього законного та узгодженого функціонування у законодавчому законодавстві про визначені границі. Більш того, за Монтеск'є, законодавчим органом, що посідають провідні та визначальні посади в системах різних повноважень. Цей принцип і сьогодні є найважливішим інструментом, що захищає людину від зловживань та переслідувань з боку держави [6].

Монтеск'є приділяє увагу політичній свободі, її відношенню до окремого громадянина, в цьому на його думку і полягає спокій громадянина. Розглядаючи забезпечення такої безпеки, Монтеск'є приділяє особливу увагу кримінальному праву та правосуддю. Інформація про найкращі права, яких слід дотримуватися в кримінальному провадженні, важливі для людства усього іншого в світі.

Теоретичною формулою французького революційного руху проти королівської деспотії та феодально-аристократичного руху в ім'я «впроваджених прав людини» були деякі думки і твердження Ж.Ж.Руссо, який довів вчення природної школи до своїх крайніх наслідків. Порівнюючи ідеал природного права з навколишньою дійсністю, Руссо прийшов до повного і всебічного засудження останньої. За природою, вчив він, людина народжується вільною; тим часом ми бачимо його всюди в кайданах. За своєю природою всі люди рівні; тим часом протиставлення багатства та бідності повсюду; від природи всі

люди брати; тим часом ми можемо бачити запеклу боротьбу держав скрізь.

У вченнях Руссо можна знайти всі елементи відомої формули «свобода, рівність і братерство», яка послужила гаслом Французької революції [4].

Лідером французького Просвітництва був письменник і філософ Вольтер. Він дав основу до програми французького Просвітництва, поставив ряд фундаментальних методологічних проблем і заклав підгрунття просвітницької критики релігії. Вольтер визнає за кожним індивідом існування невід'ємних природних прав: свобода, власність, безпека, рівність. Під рівністю, він мав на увазі формальну рівність перед законом, тобто скасування феодальних привілеїв та встановлення рівної цивільної дієздатності, але не рівність соціального статусу. «У нашому нещасному світі», - сказав він, неможливо, щоб люди, що живуть у суспільстві, не були розділені на два класи, один клас багатих, інший - бідних».

Американські мислителі Т.Пейн, Т. Джефферсон, А. Гамільтон зробили вагомий внесок у розвиток доктрини та конституції-правової практики. Т. Джефферсон у декларації про незалежність Сполучених Штатів Америки сформулював ідеї невід'ємних прав людини, Декларація стала першим офіційним документом, що встановлює ці права. Теоретичні уявлення про невід'ємні природні права людини з доктриною поділу влади відіграла важливу роль і суттєво впливали на конституційне законодавство та державно-правову практику. Цей вплив яскраво проявився, наприклад, у Конституції США 1787 р., у французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р. та в ряді інших актів. Декларація мала величезний вплив на процеси боротьби зі старим режимом у всьому світі, на загальне визнання та захист прав

людини і громадянина, на практичну реалізацію ідеї верховенства права.

Становлення та розвиток прав людини має довгу історію, забезпечує боротьбу з доктринами та традиціями, характерними для країни. Справжній зміст прав людини знаходиться лише у основі принципів демократії, свободи, справедливості, формальної рівності, визнання самоцінності людини. На такій основі сформувалась правова держава, одним з головних ознак яких є верховенство прав людини [8].

1.2. Юридичне закріплення права на життя в нормативно-правових документах XVIII - XIX століть

Епоха Великої французької революції є ще однією відправною точкою в періодизації міжнародного права, оскільки на нею вплинули принципи та норми, які радикально доповнили або змінили системи міжнародного правопорядку.

Під впливом Просвітництва ідеї свободи, природних прав людини, суспільного договору та поділу влади набирають обертів. Юридичним документом, який удосконалював, поглиблював ці положення, стала Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки 1776р.

В Декларації зазначається - усі люди створені рівними, невід'ємними правами, включаючи життя, свободу та бажання бути щасливим. В Конституції США 1787р. були закладені не лише основи американського конституційного розвитку, а і основи ліберальної ідеї прав людини.

Французька революція ознаменувала переломний момент в історії народності за гідність людства та стала основою для створення документу із знаменним значенням - Декларація прав людини та громадянина.

Вперше в світі в декларації зазначаються загальнодопустимі принципи регулювання правовідносин на законодавчому рівні, дозволялось все, що не заборонялось законом. Юридичні документи стали своїм родом еталоном, взірцем для законодавчого закріплення особистих та політичних прав людини [18].

У цьому дусі визначається цілеспрямований вплив державно-правових актів на міжнародному праві. Безліч тверджень проголошені конституцією світових норм, принципами зовнішньою політикою, які увійшли до міжнародного права та зараз визнані постулатами. Перш за все, це основні ідеали конституційно-правової Демократії, закони якої сприяли гуманізації міжнародного права. Визнання принципу етнічного суверенітету дало змогу підкріпити суспільний характер національною територією, що сприяло появи принципу рівності народів в міжнародному праві та привело до формування принципу невтручання у внутрішні справи держави.

Багато із цих положень були закріплені в міжнародному праві в документах Віденського конгресу, визначення нейтралітету Швейцарії, заборона торгівлі неграми.

Цей період в історії міжнародного права можна визначити, як початок хаотичного розвитку міжнародної юридичної галузі. У ці роки були написані фундаментальні праці, які дали ґрунт для розвитку теорії міжнародно-правової практики [9].

РОЗДІЛ 2

ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

2.1. Право на життя в універсальних міжнародних документах

Права людини на життя показує основні відносини між державами. Загальна декларація прав людини вказує право на життя всього людства [5].

Розробка проходила у важкій дипломатичній боротьбі, вивчення та узгодження різних поглядів та позицій стала результатом її прийняття. Це було показано в тому факті, що західні держави зосереджувались на Французькій декларації 1789 ррці, Конституції США 1787 року та інших документах, в яких проголошувались права людини від народження. Ці документи поєднали список політичних прав людини, багато основних поглядів на ті ж самі питання пояснювалися з різних поглядів, їх дослідження включено до загального демократичного змісту, який став придатних для всіх.

В результаті статті були загальними і не мали чітких границь. Статті Загальної декларації нагадували конституцію та закони різних країн, оскільки багато країн насправді використовували національне законодавство при формуванні своїх пропозицій. Зараз декларація вважається документом, що містить звичайні міжнародні стандарти. Загальна правозахисна декларація містить спектр державних, соціально-економічних положень.

На конференції з прав людини (Відень, 1993 р.) вчені з 171 країн, включаючи Україну, підтвердили універсалізм міжнародних правил людини та наголошували на їх виконанні [12].

Іншим важливим міжнародним документом про права виступає міжнародна угода, затверджена 16 грудня 1966 року.

Економічні, соціальні, культурні права - інші права покоління. Вони не так довго проголошують та встановлюють різні національні та міжнародні документи.

З прийняттям Статуту Організації Об'єднаних Націй та Загальної декларації, сформульована фаза міжнародного правового порядку цих прав. Він почався у 1951 році і був важким та суперечливим. При обговоренні положень про економічні, соціальні та культурні права виявилось багато відмінностей між країнами [2].

Деякі держави вже давно оскаржують юридично-обв'язковий характер норм економічних, соціальних та культурних прав, які вказують на бажання. Лише нещодавно більшість країн змінили свою позицію з цього питання. Вони визнали юридично-обов'язковий характер Пакту про економічні, соціальні і культурні зобов'язання.

Міжнародний документ затверджений Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року вказує на широкий спектр фундаментальних прав, показує як Держава повинна надавати всім особам, незалежно від раси, кольору шкіри, статей, релігій, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового статусу, народження або інших обставин (стаття 2).

Пактом регулюються проблеми економічні, соціальні та культурних прав. Це право включає право створювати профспілки та приєднатися до них, щоб захистити свої інтереси (стаття 1 Стаття 22), право всім дітям мати громадянства та захист (ПП 1, 2, 3 статті 24) та інші.

Відповідно до цивільного права та політичного права, деякі основні права, повинні поважатися у різних ситуаціях, в тому числі з

озброєним конфліктом.

Це три міжнародні правові акти - загальна декларація права людини, міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та закони. Документи юридично різні. Загальна декларація прав людини містить норми-рекомендації, тобто положення є бажаним, но обов'язковими для держав-членів ООН, які містяться в документах, які необхідні міжнародним угодам.

Згідно з розвитком міждержавних відносин, багато питань, почали переходити до міжнародних правових норм. Питання смертної кара є дуже важливо для суспільства [14].

Документи, додані до прав людини шляхом оголошення права життя, не забороняли смертну кару. Вирок може бути здійснено лише коли покарання винесено компетентним органом, заборонялось виносити смертний вирок особам молодшим за вісімнадцять років та вагітним жінок. Кожна засуджена особа має право на помилування чи про пом'якшення вироку.

Амністія, помилування або заміна смертного вироку можуть бути надана в усіх випадках. Законодавство більшості країн до тяжких злочинів відносить вбивства. Більшість тяжких злочинів зроблено людьми в наркотичному стані або під впливом алкоголю, смертний вирок може зупинити злочин, та навпаки, на думку багатьох фахівців, його скасування дасть позитивні результати, оскільки це сприятиме гуманізації суспільних відносин та для уникнення судових помилок [19].

У 1983 р. європейська рада прийняла Протокол № 6 гарантує повне скасування смертної кари.

Більшість країн не підтримують смертні вироки. Протокол забороняє країнам робити які-небудь застереження, винятком застосування смертної кари за тяжкі злочини, яки були вчинені під час

війни. Контроль за виконання державами-учасницями положень Протоколу покладений на Комітет з прав людини. Кожна держава, що підтримує Протокол, зобов'язана додавати до неї інформацію про вжиті заходи [13].

2.2. Право на життя в регіональних міжнародних документах

Співпраця країн з прав людини доповнює регіональне законодавство.

Конвенція про права людини захищає громадян та політичні права.

Життя завжди виступало основним правом людини, Стаття 2 Конвенції передбачає умови, що визначає законність позбавлення життя. Відповідно до пункту 1 статті 2 Конвенції довічне ув'язнення особи є правовим. Смертна кара обмежує права людини. Коли було оприлюднено Конвенцію, смертна кара вважалася прийнятною формою кримінального покарання за найтяжчі злочини [6].

Конвенції від 1950 року передбачає трирівневий механізм: Європейська комісія з прав людини, Європейський суд з прав людини та Комітет міністрів Ради Європи.

Суд передбачає скарги, які при розгляді не отримали згоди, особа представляється комітетом. Якщо вирок комітету є законним, то рішення Суду є обов'язковим для реалізації усіх сторін. Комітет міністрів Ради Європи має дві функції: контролює виконання рішень Суду та діє як квазісудовий орган.

Оскільки для вичерпання національних засобів правового захисту потрібно деякий час, зазвичай від суперечки до його регулювання на європейському рівні проходить кілька років, що значно знижує ефективність рішення суду. Як частина цього механізму, Рада міністрів

не підходить до квазісудових посад. Зі збільшенням кількості скарг також зростали труднощі в роботі системи. У 1998 році було прийнято Протокол № 11 до Конвенції 1950 року, який передбачав реорганізацію механізму контролю, встановленого. Основні зміни об'єднали Комісію та Суд в єдиний Європейський суд з прав людини. Суд почав працювати на постійній основі, поступово зникла потреба у виконанні Ради міністрів квазісудових функцій [17].

Механізм контролю змінився з трьох рівнів на два рівні, деякі установи ліквідували свої функції та зменшилась кількість стадій розгляду скарг. Ці заходи сприятимуть пришвидшенню судових процедур, підвищенню ефективності роботи суддів та посиленню довіри до європейської системи захисту прав людини;

Американська декларація проголошувала основні політичні, громадянські, економічні, соціальні й культурні права, основним змістом було обмеженням смертної кари.

Американська конвенція з прав людини була прийнята в 1969 році, тоді її додали до додаткового протоколу (протокол Сан-Сальвадора), який входив до переліку економічних, соціальних та культурних прав. Конвенція з прав людини включає громадянські та політичні права. У конвенції немає економічних, соціальних та культурних прав.

Механізм Конвенції складається з двох установ: Міжамериканської комісії з прав людини та Міжамериканського суду з прав людини. Порівняно з Європою, комітет має ширший спектр повноважень. Він розглядає заяви приватних осіб, НУО та країн (залежно від визнання ними юрисдикції комітету). З метою підтримання належних відносин Комісія має право запитувати відповідну інформації і у свою чергу, реагувати на запити різних країн. Комітет також звітує про результати своєї роботи Генеральній Асамблеї Організації американських держав.

Це пов'язано з тим, що робота Комітету з прав людини є не стільки статутним органом самої організації, оскільки конвенційним органом, утвореним задовго до прийняття Конвенції.

Африканська міжнародна регіональна система містить багатий спектор соціально-економічних, так і громадянських прав та ряд забор'язань людини.

Африка постійно порушує права людини. Під час війни в африканських країнах (Ангола, Руанда, Конго та ін), грубо порушується права людини на свободу, право на життя, особисту цілісність, гідність. Особливість африканської хартії полягає в тому, що вона відображає політичну реальність континенту, а також історичні традиції африканських народів та цінність африканської цивілізації, у порівнянні з іншими регіональними документами, тобто це охоплює права народів і надаються обов'язками прав до сім'ї, батьків, суспільства, державного та африканського континенту [16].

Робота африканської комісії з прав людини та націй залежить від статусу механізму, що вирішує питання прав людини в Африці. Комісія веде роботу з МО в правах людини. Можна розрізнати два основні напрямки діяльності: надання консультацій з питань статуту та ділових оглядів та статутів. Комісія африканських прав людини може діяти в загальному суді, але залучення особи за суперечкою не планується, африканська комісія з прав людини захищає свої права [19].

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАВА НА ЖИТТЯ

3.1. Моральне існування смертної кари

Дебати щодо смертної кари тривають давно, деяки захисники виступають за збереження смертного покарання, інші за його скасування.

Смертна кара є одне з найдавніших покарань, яке існує з давніших часів.

Конвенції головним аргумент для скасування смертної кари виступає неприпустимість позбавлення життя. Важливі міжнародні документи про фактичне скасування смертної кари виступає Протокол №6 до Європейської Конвенції про захист прав людини, прийнятий 28 квітня 1983р., та Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадські та політичні права (набув чинності 11 липня 1991 року) [7].

В Конвенції зазначено:

- право кожного на життя охороняє закон. Нікого не повинно позбавляти життя навмисно, окрім виконання вироку суду.

- позбавити життя не вважається порушенням статті, якщо воно є результатом захисту будь-якої особи від насильства; під час законного арешту або під час запобігання втечі законно затриманної людини; у діях, законно здійснених з метою придушення заворушень чи повстань.

Переважно, смертна кара була скасована в більшості країн, бо вважалася покаранням, несумісним з правом до гідності в поєднанні з законом про життя, у тому числі в Україні.

Країни, які практикують смертну кару, спосіб страти визначається державою. У світі застосовуються такі методи смертної кари:

обезголовлення, повішення, ін'єкція та розстріл.

У 2010 році в США востаннє використовували електричний стілець потужністю 2700 вольт. У деяких країнах із злочинцями поводяться більш жорстко, забивають каміннями [15].

Суспільство має різну думку щодо смертної кари, скасування її залежало від поглядів гуманістичних, а не внаслідок волі людей.

Багато країн проти смертного вироку, тому що:

- винести смертний вирок можливо помилково.
- відсутність доказів того, що смертна кара виступає ефективним засобом зменшення злочинності, ніж довічне ув'язнення.
- є випадки коли страчували помилково, після несправедливого судового розгляду.
- застосовується до менш сприятливого соціально-економічного статусу або належить до расових, етнічних чи релігійних меншин.
- застосовується як політичний інструмент.

Сучасні супротивники суду смерті, такі як Клігман А., Братус Б. С., Кудрявцев І. А. та інші, базують свої погляди на тому, що смертельний вирок людині суперечить людській сутності, інститут смертної кари поступово вимирає, але до повного зникнення ще далеко.

Прихильники смертної кари вважають, що особу, яка вчинила злочин, гуманніше стратити, ніж засудити її до повільної та болісної смерті, аргументи які вони наводять:

- кожен з народження отримує звання людини, але це звання може суспільство відібрати.
- скасування смертної кари неминуче створює відчуття безкарності.
- з економічної точки зору заміна смертної кари довічним позбавленням волі вважається недоцільним.

- уникаючи помилок правосуддя полягає в збільшенні професіоналізму суддів, юристів, дослідників та прокурорів, а також ускладнюють процедуру експертизи особливо серйозних злочинів [16].

Громадська думка про смертну кару не базується на повному знанні предмету, питання, які пов'язані з процедурою виконання вищої міри покарання осіб залишаються таємницею [10].

Проблеми смертної кари у багатьох країнах стають предметом обговорення, це відбувається на рівні наукових та політичних інститутів, щороку з'являються у світі п'ятдесят тематичних робіт у різних аспектах.

На сьогоднішній день не має єдиного положення про обов'язок інформувати громадкість про засуджених, про кількість хто очікує смертну кару, про кількість скасованих смертних вироків та про кількості помилувань [13].

3.2. Скасування смертної кари в Україні та в світі

На сьогодні смертна кара в Україні не може бути застосована. Мораторієм на смертну кару виступило входження незалежної України до Європи.

У 1991 по 1998 рік в Україні ще було винесено що найменше 1166 смертних вироків. Інформація про засуджених до страти була прихована від розголошення, оприлюднювалась лише інформація про кількість прийнятих та виконаних смертних вироків.

З українського кримінального кодексу у 2000 році було остаточно вилучене поняття про смертну кару, її замінили довічним ув'язненням. Країни, які використовують смертні вироків, не відповідають міжнародним стандартам справедливого судового розгляду [11].

В даний час з 197 країн світу смертна кара перестала діяти на

законодавчому рівні вже у 104 країнах, але і досі деякі країни все ще застосовують її, сфера та випадки застосування залишаються обмеженими. Однак є ряд країн, у яких смертна кара продовжує широко застосовуватися.

Смертна кара як покарання, представлена в українській правовій практиці закордонними нормативними актами. Що стосується періодів нестабільності, то в історії вища міра покарання нерідко з'являлася як наслідок політичної боротьби в суспільстві [20].

Протягом радянського періоду українська держава показала свою слабкість у боротьбі з злочинністю і намагалася компенсувати це використовуючи смертну кару до своїх громадян.

Останнім часом проходять дуже цікаві дебати про смертну кару. Ця проблема складна і багатогранна, вона впливає на політичні, правові, соціально-економічні, моральні, релігійні, культурні, психологічні та інші сфери нашого життя.

У багатьох сучасних суспільствах смертну кару скасували з гуманістичних поглядів, а не тому що народ був против застосування її. В країнах Європи, де було скасовано смертну кару, не проводився референдум, більшість громадян країн були проти її скасування та підтримували її збереження [14].

ВИСНОВОК

У ході дослідження ми дійшли наступних висновків. Спираючись на основні наукові положення щодо права, можна зрозуміти, що існує певне явище, яке сприяло кращому усвідомленню суспільних відносин, регулюванню правових норм. Громадяни повинні отримувати від держави виконання певних дій.

Громадські права опираються на закони і традиції, згідно яким кожен громадянин має рівні з усіма права та справедливе ставлення. Під поняттям громадські права мається на увазі, що до людей потрібно ставиться справедливо, що вони рівні перед законом попри статеві, релігійні та етнічні відмінності. Закон захищає, визначає обов'язки людей у суспільстві.

Право на життя спочатку було залучене до національних документів окремих держав, а згодом з'явилося у міжнародних документах, в Декларації незалежності США 1776 року. Велика французька революція вказала на формальну рівність всіх громадян перед законом.

На універсальному рівні право на життя вперше Організацією Об'єднаних Націй було зфіксовано тільки в 1948 році у Загальній декларації прав людини, а в 1966 році було прийнято Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Саме ці документи на міжнародному основі показали основні громадські, політичні, соціально-економічні та культурні права та встановили ідеали, до яких і сьогодні прагнуть усі країни світу.

Механізм функціонування регіональних систем з прав людини базується на судових заставах. Ця дія відрізняє їх від універсального:

- європейська система захисту — найстаріша регіональна і найефективніша система у світі, перелік правил до свободи, закріплені у Конвенції.

- міжамериканська система призначена для скасування та обмеження використання смертної кари. Характеристика системи прав людини включає до системи соціальних, економічних та культурних прав.

- африканська система формує захист права на життя.

Дебати щодо смертної кари тривають давно, деяки захисники виступають за збереження смертного покарання, інші за його скасування.

Країни, які практикують смертну кару, метод виконання визначається державою. У світі застосовуються такі методи смертної кари: обезголовлення, повішення, ін'єкція та розстріл.

Багато країн проти смертного вироку, тому що:

- винести смертний вирок можливо помилково.
- відсутні доказів того, що смертна кара виступає ефективним засобом зменшення злочинності, ніж довічне ув'язнення.
- є випадки коли страчували помилково, після несправедливого судового розгляду.
- застосовується до менш сприятливий соціально-економічний статус або належить до расових, етнічних чи релігійних меншин.
- застосовується як політичний інструмент.

У багатьох сучасних суспільствах смертну кару скасували з гуманістичних поглядів, а не тому що народ був против застосування її. В країнах Європи, де було скасовано смертну кару, не проводився референдум, багато громадян виступали проти її скасування та підтримували її збереження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всесвітня історія. Посібник. Київ, 2003, 64 с.
2. Нерсесянц В. С. Права людини в історії політичної і правової думки. Права людини в історії людства й у сучасному світі. Москва, 1989. С. 372
3. Венгеров Г. Б. Походження права. Загальна теорія : курс лекцій / під ред. В. К. Бабаєва. Москва : Новгород, 2003.
4. Пунда О. О. Право на життя : *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003. № 9. С. 58 - 64.
5. Ольховик Л. А. Право на життя. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 17. Одеса : Юридична література / гол. ред. С. В. Ківалов, 2003. С. 160 - 167.
6. Стадник Г. Виникнення і розвиток міжнародної та європейської інституційної системи захисту прав людини і формування її нормативно-правової основи : *Право України*. № 1. 2005.
7. Кавун. В. Правова природа і особливості міжнародних правозахисних механізмів реалізації конвенції з прав людини. *Вісник Львівського Університету*. 2000.
8. Парниця С. П. Самозахист як самостійне суб'єктивне право особи. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 33-36.
9. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України : Підручник. Київ : Правова єдність, 2010. 432 с.
10. Смертна кара: за чи проти : збірник. Москва : Юридична література, 2007. 385 с.
11. Ковальський В. С. Науково-практичний коментар кримінального кодексу України. Київ : Світ, 2006. 416 с.
12. Кульчицький В. С. Історія держави і права України. Львів, 2001. 760с.
13. Малько А. В. Смертна кара як правове обмеження. *Держава і право*.

1993. № 1. С. 77-78.

14. Міхлін А. С. Поняття смертної кари. *Держава і право* 2001. 110 с.

15. Полубинська О. Л. Ціль покарання. Москва : Юносьть, 2006. 617 с.

16. Приставкін А. Аргументи проти смертної кари. *Новини*, 2000. С. 26-31.

17. Франк Г. В. Вища міра. *Труд*. 2006. 24 грудня. № 3. С. 19-23.

18. Загальна декларація прав людини : Прийнята і проголошена резолюцією 217А (111) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. № 995_015. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

19. Енциклопедія історії України / редкол.: В. А.Смолій та ін.: Ін-т історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2005. Т. 3. С. 189 – 672.

20. Слома В. М. Право на життя як особисте немайнові право фізичної особи. *Юридичний вісник*, 2012. С. 77-81.